

Mødet den 24. Oktbr. 1918.

Fraværende: Valdemar Petersen og Simonsen.

1. (J. Nr. 148—1918). Udskrift af Ekspropriationsprotokollen vedrørende **Godsbaneanlægget**.

Toges til Efterretning.

2. (J. Nr. 475—1918). Bekendtgørelse af 16. Oktbr. fra Indenrigsministeriet om **Begrænsning af Forbruget af Lys og Brændsel** i Forretningslokaler, Restauranter m. m.

Toges til Efterretning.

3. (J. Nr. 359—1918). Skrivelse fra Indenrigsministeriet vedrørende et Spørgsmaal om **Kompetence-Overskridelse fra et Huslejenævns Side**.

Toges til Efterretning.

4. (J. Nr. 11⁸, 11⁷, 11⁹—1918). Indenrigsministeriets **Godkendelse af Købekontrakter** med Rangermester Jensen, Kalkværksejer Andersen og Sagfører Harden.

Toges til Efterretning.

5. (J. Nr. 276—1918). Meddelelse fra Skoledirektionen om, at hidtilværende Timelæreriinde ved Aarhus Skolevæsen, Christine Gundesen, har faaet **fast Ansættelse**.

Toges til Efterretning.

6. (J. Nr. 99—1918). Indstilling angaaende **Dyrtidsforanstaltninger** for Tidsrummet indtil 31. Marts n. A.

Formanden forelagde Sagen og mindede om, at Aarhus Byraad i den forløbne Tid siden Krigens Udbrud havde iværksat forskellige Foranstaltninger til Lindring af Dyrtidens Tryk, deriblandt ogsaa Uddeling af Dyrtidsmærker til Lettelse for den mindre bemidlede Del af Befolkningen. For Tiden indtil 1. Juni i Aar havde det for Indtægter indtil 1700 Kr. udgjort 2 Kr. maanedlig pr. Familiemedlem, heri medregnet hjemmeværende Børn under 18 Aar, og for Indtægter fra 1700—2200 Kr. 2 Kr. til hvert hjemmeværende Barn, men ikke til Forældrene. Ogsaa for Juli og August Maaned var der udstedt Dyrtidsmærker for de mindre bemidlede. Saa kom den ny Dyrtidslov, og i dens § 1 bestemmes, at der fra Statens Side iværksættes Dyrtidsforanstaltninger med Nedsættelse af Prisen paa Brød, Smør, Flæsk og Gryn. I § 2 bestemmes, at der til Nedsættelse af Prisen paa Brændsel, Gas og Belysning stilles til Raadighed et Beløb af 10 Kr. pr. Indbygger. Efter § 3 kan Kommunalbestyrelsen yderligere iværksætte Foranstaltninger til Støtte for de mest trængende af Beboerne for et Beløb af indtil 9 Kr. pr. Indbygger i Kommunen, og heraf godtgør Staten $\frac{2}{3}$. Endelig kan der i Kommuner, hvor mange er vanskeligt stillede, træffes yderligere Foranstaltninger udover dette Maksimumsbeløb efter Lovens § 4, og heraf godtgør Staten $\frac{1}{3}$. Naar Staten altsaa nu greb ind og iværksatte en Prisregulering, var det selvfølgelig Meningen, at Kommunerne derved skulde aflastes. Nu forelaa her et Forslag fra d'Hrr. Marthin Petersen og Søren Petersen om, at der i temmelig udstrakt Omfang skal iværksættes kommunale Dyrtidsforanstaltninger af samme Art som tidligere. Dette Forslag var ikke det samme som

det, der forelaa ved sidste Møde, idet Forslaget ved Forhandlinger i Udvalget var blevet modereret noget. Forslaget lød saaledes:

»Byraadet vedtager i Henhold til Dyrtidslovens § 4 at udstede Dyrtidsmærker for Tiden fra 1. September d. A. til 31. Marts 1919 efter følgende Regler:

Til Husstande, hvor Familieforsørgeren for Aaret 1918—19 svarer Skat til Kommunen af 1000 Kr. eller derunder, udstedes Dyrtidsmærker à 4 Kr. pr. Maaned for Mand, Hustru og hjemmeværende Børn under 18 Aar.

Til Husstande, hvor Familieforsørgeren for Aaret 1918—19 svarer Skat til Kommunen af 1100 Kr. til 1500 Kr., udstedes Dyrtidsmærker à 2 Kr. pr. Maaned for Mand, Hustru og hjemmeværende Børn under 18 Aar.

Til enligstillede Mænd og Kvinder, som svarer Skat til Kommunen af 400 Kr. eller derunder, udstedes Dyrtidsmærker à 4 Kr. pr. Maaned.

De Husstande og enligstillede Personer, som har en Formue paa over 12000 Kr., kan ikke modtage Dyrtidsmærker, ligesom de Husstande og enligstillede Personer, der ikke forud for 1. September d. A. har boet her i Kommunen i mindst 3 Maaneder, heller ikke kan modtage Dyrtidsmærker.

Fattigunderstøttede kan i Henhold til Dyrtidsloven ikke modtage Dyrtidsmærker.«

Desuden forelaa der et Forslag fra Hr. Møller, som lød saaledes:

»I Henhold til Udvalgets Forhandlinger i Dag, hvor jeg lovede at fremkomme med et Forslag i Henhold til Dyrtidslovens § 4, — alt under Forudsætning af, at Indenrigsministeriets

Samtykke hertil kan erhverves, tillader jeg mig da at foreslaa, at der uddeles:

Rabatmærker à 4 Kr. pr. Husstand (2 Kr. til Mand og 2 Kr. til Hustru) i de tilbageværende 7 Mdr., som Dyrtidsloven omfatter, fra 1. September til 31. Marts, hvor Familieforsørgeren for indeværende Skatteaar betaler en aarlig Skat af 100 Kr. og nedefter, samt 6 Kr. til hver Husstand, (3 Kr. til Mand og 3 Kr. til Hustru) der betaler en Skat af 50 Kr. og nedefter.

Endvidere 2 Kr. pr. Maaned til enligstil-stillede, ældre Kvinder med egen Husførelse, som svarer under 50 Kr. i aarlig Skat.

Husstande med en Formue af 20000 Kr. og derover kan ikke komme i Betragtning.

Efter Skatteinspektørens Beregning vil dette Forslag medføre en Udgift af ca 465000 Kr. for de 7 Mdr., Forslaget omfatter, idet der nemlig er 9200 Familier, der svarer 50 Kr. og nedefter i Skat, og 2800 med en Skatteafgift, der ligger mellem 100 Kr. og 50 Kr.

Naar dette Forslag ikke tager Børnene med, ligger det deri, at der er en Væsensforskel paa at tage den virkelige Indtægt og Skatteindtægten. Det er nemlig saaledes, at en Mand med f. Eks. 1900 Kr. Indtægt, hvor der er mange Børn, kan gaa ned til en Skatteindtægt af 500 Kr., og altsaa faa 6 Kr. i Dyrtidsmærker, og en Mand med 2600 Kr. Indtægt kan gaa ned til en Skatteindtægt af 1100 Kr. Hvis man saa tillige skulde give Rabatmærker til Børnene, vilde det bevirke, at Familier med Børn fik dobbelt Fordel.

Det er en Forudsætning for mit Forslag, at der, saalænge den nuværende Dyrtidslov varer, ikke kan stilles yderligere Forslag i Henhold til Dyrtidslovens § 4. Hvis der f. Eks. altsaa skal

en Kokesrationering mere til, og hvis det viser sig nødvendigt at der til enkelte vanskeligt stillede i Kommunen skal benyttes et Tilskud dertil, saa maa dette Tilskud dækkes af Hjælpeskassen paa dens almindelige Betingelser, hvor der kan ventes Refusion af Staten med 1 Trediedel, medens Kommunen selv dækker de 2 Trediedele gennem almindelig Skattepaaligning.

Det er ligeledes en Forudsætning, at Udgiften iværksættes ud fra den Betragtning, at Statens Prisregulering paa Varer i Henhold til den sidste Dyrtidslovs § 1 dækker, hvad der her i Aarhus i Tiden indtil 1. Juli d. A., er ydet efter den tidligere Dyrtidslovs § 2, altsaa 2 Kr. pr. Indbygger.

Saafermt der ikke skulde opnaaes Enighed om dette Forslag tages samme tilbage, hvorefter Dyrtidsudvalgets Mindretal altsaa selv maa stille Forslag til Byraadet.◀

Intet af Forslagene havde ligget fremme paa Byraadets Bord i den foreskrevne Tid, og det vilde vel derfor være heldigst, om Forslagene udsattes i 8 Dage; men hvis Medlemmerne kendte dem, var der intet i Vejen for, at Sagerne kunde underkastes en 1. Behandling, hvis ingen gjorde Indsigelse derimod. Taleren havde den Opfattelse, at Kommunen havde ondt ved at bære Udgifterne ved disse Forslag, og han kunde ikke gaa med til det videstgaaende af dem og ogsaa meget nødig til det andet. Det maatte jo ogsaa være Lovens Mening, at Staten nu havde overtaget en saadan Del af Dyrtidsforanstaltningerne, at Kommunerne kunde lettes derved. Men ifølge en Opgørelse fra Skatteinspektøren, hvor der ganske vist var regnet med det oprindelige Forslag, vilde det andrage en Udgift af ca. 1300000 Kr., og Tillægs-

skatten, hvorved Udgiften skulde dækkes, var beregnet til $14\frac{3}{10}$ %. Efter det nu modererede Forslag vilde Udgiften blive godt 1 Mill. Kr., og Til lægsskatten sandsynligvis ca. 12 %. Efter Skatteinspektørens Opgørelse havde Kommunen optaget alt, hvad der kunde tages efter Lovens første 3 Paragraffer, og enhver yderligere Udgift maatte derfor afholdes i Henhold til § 4. Men for at anvende § 4 var Ministeriets Samtykke nødvendigt, og det var altsaa en Forudsætning for Vedtagelsen i Dag.

M a r t h i n P e t e r s e n skulde paa egne og S. Petersens Vegne anbefale det af dem forelagte Forslag, som det vilde være fuldt forsvarligt at gennemføre. Det var muligt, at Borgmesteren havde Ret i, at det fra Lovgivningsmagtens Side ved Vedtagelsen af den ny Dyrtidslov havde været Meningen, at Kommunerne skulde lettes derved, og for saa vidt man her i Byen vilde indskrænke sig til at bruge Dyrtidsloven uden at anvende § 4, vilde det ogsaa blive en Lettelse. Men der var næppe nogen i Salen, der i fuldt Alvor vilde mene, at man kunde gaa den kommende Vinter i Møde uden at tage § 4 i Anvendelse; thi hvis man gjorde det, vilde Stillingen blive den, at de vanskeligst stillede Beboere i denne Vinter vilde faa betydelig mindre Hjælp end sidste Vinter. Naar Forholdene var saaledes, at Dyrtiden fra sidste Vinter ikke blot var til Stede endnu, men endogsaa ret stærk stigende, saa vilde det være i høj Grad uforsvarligt at yde betydelig mindre Hjælp til de vanskeligst stillede i denne Vinter. En saadan Stilling kunde Byraadet næppe indtage, saa meget mere som Dyrtiden fremdeles var stærkt stigende. Hvis man altsaa indrømmede, at Situationen var en saadan, at der tiltrængtes Hjælp, og man saa

tillige var klar over, at Hjælpen efter de 3 første Paragraffer fuldtud var taget i Anvendelse, saa var der kun Hjælpen efter § 4 tilbage. Naar denne var indsat i Loven, var det naturligvis med den Tanke, at der fandtes Steder, hvor det var nødvendigt at bruge den, Forslagsstillerne havde anset det for nødvendigt i Aarhus, og derfor var Forslaget fremkommet. Det gik ud paa først og fremmest at komme de fattigste Hjem til gode, og dernæst ogsaa en stor Del af de mindre velstillede, selv om ikke i den Udstrækning, det kunde være ønskeligt. Men der var naturligvis 2 Sider ved et saadant Forslag; den ene var, at man gerne vilde yde Hjælp i saa stor Udstrækning som muligt, den anden Side var den økonomiske, hvor man skulde se paa, hvorfra Pengene skulde komme, og hvor langt man kunde gaa i den Retning. Her maatte man jo se nogenlunde nøgtern paa Stillingen, og det var Grunden til, at Forslaget var blevet ændret siden sidste Møde. Som Forslaget nu forelaa, vilde det i hvert Fald i Øjeblikket være forsvarligt for de Folk, der skulde nyde godt af det, og paa den anden Side vilde det ogsaa være forsvarligt at afholde Beløbet af Tillægsskatten, der ydedes af Indtægter paa 6000 Kr. og derover. Naar Borgmesteren havde udtalt, at Tillægsskatten efter dette Forslag vilde stige til ca. 12 %, var det ikke fuldstændig rigtigt, for ved Udregningen var medtaget en Kokesrationering til mindst 200000 Kr., men denne kunde muligvis slet ikke fremmes efter denne Paragraf og i saa Fald ikke henregnes under Begrebet »Dyrtidsforanstaltninger«. Man maatte derfor foreløbig holde denne Udgift udenfor, og derved vilde Tillægsskatten kun blive 9—10 %. Hvis Byraadet vedtog Forslaget, skulde det jo godkendes af Mi-

nisteren, og det var jo muligt, at han ikke vilde give det sin Sanktion i fuld Udstrækning, ja maa-
ske ganske afvise det. Det var jo i hvert Fald
en Slags Betryggelse imod, at en Kommune kom
længere ud, end man fra anden Side ansaa for
forsvarligt. Taleren vilde altsaa varmt anbefale
Byraadet at vedtage Forslaget i den Skikkelse, det
forelaa. Der var fra Forslagsstillernes Side gjort
alt muligt for at naa til Enighed i Udvalget, saa
man kunde komme med et Fællesforslag til By-
raadet, og man havde ogsaa slaaet af paa det op-
rindelige Forslag af den Grund, men det havde ikke
været muligt at naa til Enighed. Hvad Fabrikant
Møllers Forslag angik, saa bød det altfor lidt til,
at der kunde være Tale om at tiltræde det; men
paa den anden Side maatte det anerkendes, at der
var Vilje til Stede til at komme de daarligst stil-
lede til Hjælp, og Taleren var glad over, at man
med dette Forslag fra den anden Side havde er-
kendt, at det i Virkeligheden var nødvendigt at
bruge § 4 for i nogen Grad at være sikker paa
at have forsvarlige Dyrtidsforanstaltninger.

Møller hævdede, at da den ny Dyrtidslov,
blev vedtaget, var det Forudsætningen, at de tid-
ligere kommunale prisregulerende Foranstaltninger
nu skulde overtages af Staten, og § 1 i Loven
viste ogsaa, at Staten i vid Udstrækning havde
gjort dette. Det Spørgsmaal, som først maatte
undesøges her, var, om den Betragtning kunde
godkendes, at der for Tiden var virkelig Nød til
Stede. Marthin Petersen havde talt om de dyre
Tider og om Trangen i de forskellige Hjem, men
han havde glemt at nævne de ekstra Indtægter,
som disse Hjem havde haft. Dyrtidsloven kostede
Staten 72 Millioner Kr., og efter Beregninger, der
var gjort, vilde den koste Kommunerne ca. 30

Millioner Kr. Smør- og Mælkeloven kostede 55 Millioner Kr. o. s. v. Alle disse Dyrtidsforanstaltninger maatte dog kunne mærkes, og Forholdet var jo ogsaa det, at flere Ting, som f. Eks. Rugbrød, var kommet ned i omtrent samme Pris som før Krigen. Dernæst havde baade Tjenestemænd og Arbejdere haft betydelig større Indtægt i det sidste Aar end tidligere, mindst ca. 50 % Tillæg. Derfor havde man næppe Lov til at sige, at der herskede Nød. . Dernæst maatte man spørge om det var forsvarligt at fremsætte et saadant Forslag, naar man saa hen til Kommunens finansielle Stilling. Hvis man undersøgte Forholdet i andre store Byer, vilde man se, at f. Eks. hverken Aalborg, Randers, Horsens eller Odense havde brugt Dyrtidslovens § 4, og Aarhus var ikke vanskeligere stillet end disse Byer, hvorefter i hvert Fald Aalborg og Horsens var udprægede Arbejderbyer, og f. Eks. i Horsens var Socialdemokraterne i Flertal i Byraadet og kunde altsaa gennemføre § 4. Naar man fra socialdemokratisk Side anbefalede saa vidtgaaende Forslag, var det altid en Bero- ligelse for dem at kunne henvise til Tillægsskatten, ikke just fordi en Del af dem ikke skulde betale Tillægsskat; men det kunde alligevel give Bagslag at beskatte den enkelte alt for haardt. Det første Forslag, der fremkom, var jo egentlig fra Arbejdernes Fællesorganisation, og det forundrede ikke Taleren, at denne Forening vilde indsende et saadant Forslag; men det var mærkeligt at Medlemmer af Byraadet kunde være med til at sanktionere saadanne Forslag paa Møderne; de kendte Kommunens finansielle Stilling, og hvis de paa saadanne Møder vilde oplyse lidt om Kommunens økonomiske Status, vilde det maaske forhindre saa vidtgaaende Forslag. Forslaget regnede med

50000 Personer i Byen, dér var vanskeligt stillede eller dog mindre velstillede. Men deri var jo indbefattet hele Byens Mellemklasse, og Folk med Indtægter fra 2600 Kr. til 3200 Kr. kunde dog næppe siges at være saa vanskeligt stillede, at de ikke kunde klare sig med de nuværende prisregulerende Foranstaltninger. Det første Forslag var budgetteret til 1300000 Kr. og det sidste til godt 1000000 Kr., men det var ikke nogen Væsensforskel, og det vilde ikke gøre nogen videre Forskel i Tillægs-skatteprocenten. Hvis man tog de 200000 Kr. til Koks fra, vilde man maaske gaa ned paa 12 %, men dette Beløb stod der jo i Øjeblikket, og man maatte derfor regne med det. Naar Dyrtidsmærkerne skulde gælde for Børn indtil 18 Aar, vilde Taleren erindre om, at f. Eks. Pigebørn, som havde haft andet Arbejde og var blevet arbejdsløse, kunde faa en Hjælp af Arbejdsløshedskassen paa indtil 17 Kr. ugentlig, og saa skulde det ikke synes nødvendigt, at der ogsaa gaves Dyrtidsmærker. En Familie med f. Eks. 7 Børn og en Indtægt af 2700 Kr. vilde efter Forslaget kunne faa 36 Kr. maanedlig, og det var dog en Hjælp. Taleren kunde ikke kalde det en forsvarlig Administration at gennemføre dette Forslag. Det var jo nok saadan, at de store Skatteydere, især dem paa over 100000 Kr., havde man ingen Medlidenhed med, dem kunde der læsses alt muligt paa; men der var ikke særlig mange af dem, og man kunde let gaa saa vidt, at de ikke blev boende i Aarhus. Hvis Forslaget gennemførtes, vilde disse, naar man tog alle Skatter med, komme op paa ca. 65 %; man kunde jo sige, at en Mand paa 100000 Kr. nok kan leve af 35000 Kr., men man maatte ogsaa regne med hans Risiko, og hans Energi kunde let aftage, naar han skulde

aflevere $\frac{2}{3}$ af sin Indtægt. I de fleste Byer var man bange for de alt for store Skatteprocenter, fordi de afholdt en hel Del virkelystne Folk fra at nedsætte sig i Byen. Man sammenlignede ofte Aarhus med København, men her haltedede Sammenligningen noget, for i København var man bange for at faa altfor høje Dyrtidsskatter, hvorfor man lod Dyrtidstillæget til Funktionærer og Tjenestemænd gaa paa den almindelige Beskatning. Sidste Aar var man der oppe paa 5,2 %, og det ansaa man for meget, men i Aarhus mente man, at 12—14 % var rimeligt. Hvis man nu vedtog dette Forslag, vilde man i Aarhus komme op paa Dyrtidsforanstaltninger for ialt 4639000 Kr. medens København, som havde lagt sit Dyrtidsbudget, var oppe paa 31 Millioner Kr. Da København var 10 Gange saa stor som Aarhus, var Aarhus altsaa forholdsvis langt højere oppe. Hertil kom, at København fra sidste Aar havde et Overskud paa $6\frac{1}{2}$ Million Kr., medens Aarhus sandsynligvis vilde faa et Underskud paa ca. $1\frac{1}{2}$ Million Kr. Aarhus finansielle Stilling var ikke saa god som ønskeligt. Gælden var ca. 28 Millioner Kr., eller ca. 400 Kr. pr. Indbygger, og hvis man tog de 50000 vanskeligt stillede fra, kom man op paa et forholdsvis stort Beløb for dem, der skulde bære Skatterne. Udvalget for Byens Udvidelse og Bebyggelse havde arbejdet meget for at skaffe Fabriksgrunde frem, da man havde ment, det vilde være af Betydning at faa Folk til Byen, som vilde drive større Industri. Men hvis der skulde administreres som efter dette Forslag, kom der næppe nogen. Det var ogsaa blevet sagt, da der sidste Aar forhandlede med Vejlbj, at man ikke vilde ind under en saadan Administration. Aarhus vilde snart mangle Penge, og det blev maaske ikke let

at laane. København havde nylig laant 10 Millioner Kr., men de kunde kun faas paa 10 Aar, og det vilde sikkert gaa Aarhus paa samme Maade. Taleren havde stillet sit Forslag, der egentlig var et Ændringsforslag til det første, for om muligt at opnaa Enighed i Udvalget; det baadede altid en Kommune bedst, naar dens Bestyrelse var enig i saa store Spørgsmaal. Men de Herrers Forslag gjorde Indtryk af at være et Agitationsnummer. Talerens Forslag var fuldt forsvarligt, og det tog særlig Sigte paa at hjælpe de vanskeligst stillede. Taleren vilde derfor anbefale at stemme for det, hvis det første skulde blive forkastet. Blev det første vedtaget, var jo Talerens Forslag bortfaldet.

Marthin Pedersen vilde protestere mod, at Møller betegnede Forslaget som et Agitationsforslag. Der var ingen Grund til at bruge et saa kraftigt Udtryk, i Særdeleshed, naar man levede i saa vanskelige og dyre Tider som nu. Der var jo to forskellige Synspunkter, der gjorde sig gældende m. H. t. Spørgsmaalet om, hvorvidt der var Trang til Stede eller ikke. Møller kunde ikke se Trangen, men fra anden Side kunde man se, at den fandtes endogsaa i et saadant Omfang, at dette Forslag ikke paa langt nær kunde afhjælpe den. Det var rigtigt nok, at der var sket Lønstigninger for alle, der havde Arbejde, men denne Stigning var meget forskellig, for Statens Folk omkring 25 %, men for Kommunens Folk i Aarhus langt mindre, i hvert Fald for Arbejderne, som højst havde faaet 12 %. Men denne Lønstigning havde langt fra fulgt Trit med Prisstigningen paa Livsfornødenhederne, som ifølge Statistisk Aarbog var 80—82 %, og hvis man saa paa andre almindelige Fornødenheder som f. Eks. Tøj, Uldtøj, Fodtøj, Træsko o. s. v. kom

man langt højere op. Derfor var Folk langt daarligere stillede nu, selv med den højere Løn, og derfor var der ogsaa Trang til Stede, ja mange Steder ligefrem Nød, og det vilde blive endnu værre til Vinteren, hvis Nøden ikke afbødedes noget. Taleren fastholdt, at hvis man ikke gik til at anvende § 4, vilde Folk blive daarligere stillet end sidste Vinter, Statens Dyrtidsforanstaltninger vilde højst andrage et Par Kr. maanedlig for hver Person, og Prisnedsættelse paa Brændsel og Gas fandtes jo ogsaa sidste Vinter, Beløbet efter § 3 var fuldstændig optaget til Understøttelse af syge og arbejdsløse, samt almindelig Hjælpkassehjælp ligesom sidste Vinter; men i Fjor nøjedes man ikke med at yde 2 Kr. til en Del af Borgerne, og derfor blev man daarligere stillet i Aar ved at holde sig til de første 3 Paragraffer. Dertil kom saa Stigningen paa Varer, og det var ogsaa givet, at jo flere Aar Dyrtiden varede, des haardere følte den, fordi de Ting, man havde som Forraad, Klæder o. lign., opbrugtes, og der skulde nyt til, og det var saa dyrt, at mange ikke kunde skaffe sig det uden Hjælp. Naar Børnene var medtaget indtil 18 Aars Alderen, var Grunden den, at fra de smaa Hjem var Børnene i Reglen anbragt i Lære, hvor Fortjenesten var meget ringe, fra et Par Kroner til ca. 8 Kr. ugentlig, og for saadanne Lønninger var det ganske umuligt at skaffe blot Føden, endsige saa Klæder og Husly. Møllers Sammenligning mellem Aarhus og andre Byer var af mindre Betydning, for der kunde sikkert lige saa let nævnes Byer, hvor § 4 brugtes eller vilde blive brugt. I København var der mange Beboere med store Kapitaler, tildels indtjent under Krigen, netop paa Bekostning af den Nød og Vanskelighed, der findes i de mange

Hjem, og derfor blev Københavns Status bedre end Aarhus, saa meget mere som Aarhus var en udpræget Arbejderby; men af den Grund skulde man næppe undlade at træffe saadanne Foranstaltninger, som man andre Steder ansaa for nødvendige. Baade i Aarhus og andre Steder havde man været med til at vedtage Dyrtidstillæg for Lønninger, der laa langt højere, ja lige til 6000 Kr. og det var kun rimeligt, men saa kunde man heller ikke nægte, at der var Nød og Trang til Stede for de Folk, her var Tale om. Der var altsaa Beviser nok for Forslagets Berettigelse.

N. J o h. L a u r s e n vilde først anholde en Udtalelse af Marthin Pedersen om, at man i København havde saa mange Folk, der havde tjent store Penge, og derfor behøvede Skatteprocenten ikke at blive saa stor. Det var rigtigt nok; men det var da ingen Grund til at København skulde give mindre Dyrtidstillæg end Aarhus, og det var netop det, Møller havde paavist idet København havde budgetteret ca. 30 Mill. Kr., medens Aarhus var oppe over 4 Mill., altsaa forholdsvis $1\frac{1}{2}$ Gang mere. Grunden til den mindre Hjælp i København var heller ikke, at der ikke fandtes tængende der, for det havde man nylig i Rigsdagen faaet en haarrejsende Skildring af. Der var ogsaa en anden Side af denne Sag. Nu var man ved Konsekvensen af, hvad man fra Socialdemokratiets Side havde været inde paa før, nemlig at alle skulde hjælpes, der maatte ingen Forskel være. Men det var sikkert en Fejl, for det kunde de offentlige Kasser ganske simpelt ikke bære. Det kunde lade sig gøre for en Stat eller Kommune at støtte sine Embeds- og Bestillingsmænd, men at Staten skulde kunne bære et helt Folk var sikkert umuligt. Man skulde have holdt

sig til de vanskeligst stillede, som Venstre altid havde ment. — Der var en Mærkelighed ved den Maade, hvorpaa denne Sag var kommet frem, idet man først havde faaet et videregaaende Forslag, der var vedtaget i en Forsamling i Amaliegade under Redaktion af et Byraadsmedlem; men det var ikke nogen heldig Fremgangsmaade. En Tid efter kom der saa et andet noget modificeret Forslag; det vilde altsaa sige, at da man ikke kunde faa den anden Side af Byraadet med dertil, turde man ikke gennemføre det, man selv havde foreslaaet, uagtet man godt kunde. Saa listede man bort fra det til et mindre vidtgaaende, idet man saa kunde anvise, hvor langt man egentlig gerne vilde gaa. Det var i første Omgang at agere Postbud fra Amaliegade til Byraadet. Paa nævnte Møde blev der sagt, hvad man ønskede; men da man i Byraadet skulde til at indfri Vekselen, klarede man sig med at foreslaa noget mindre, idet man sagde, at saa langt kunde man muligvis gaa, naar man skulde tage Hensyn til Byens finansielle Forhold. Men det var netop der, de Herrer skulde have begyndt, det havde været langt klogere. Martin Pedersen mente, at der var en Garanti ved, at man skulde have Ministerens Saktion; thi han vilde næppe give Lov til, at man gik længere, end det var økonomisk forsvarligt. Men det var vist det bedste, at Byraadet selv skønnede derover. Hvad Byens Gæld angik, som Møller havde omtalt, saa fik man jo hvert Aar en Opgørelse over Byens Status, og det var en nydelig Aktivside, den viste. Gælden var noget mere solid. Aktiverne var reelle nok; de havde kostet Beløbene og var nødvendige for Byens Administration; men det var ikke paa dem, man kunde laane og blive betroet Penge, det var paa Borgernes Vindskibe-

lighed og paa Byens Jordegods. — I Redegørelsen fra Kommunebogholderen var der nævnt, at der fandtes ca. 900 i Byen, der svarede over 6000 Kr. i Skat. Det kunde interessere Taleren at faa en Opgørelse over, hvor mange, der egentlig betalte Skat i Aarhus, ikke just efter Skattelisten, men hvor mange, der betalte en Skat, som var større end de Penge, de hentede direkte fra offentlige Kontorer. Det vilde vist give et overraskende Resultat. Taleren vilde til Slut anbefale Forslagsstillerne at forlade det saakaldte moderate Forslag og slutte sig til Møllers Forslag; der var jo sket Forandring een Gang, og det kunde maaske ske igen.

B r a m m e r antog, at naar Dyrtidsloven var forandret saaledes, at § 2 i dens forrige Skikkelse ikke fandtes mere, skyldtes det til Dels de uheldige Virkninger, som Paragraffen havde haft, bl. a. i Aarhus, hvor der var gjort megen Skade med den, idet et stort Antal af de bedre stillede, der skulde bære Skatten, udvandrede fra Byen. Man havde vist ogsaa indenfor Socialdemokratiet erkendt dette, og Taleren havde derfor ventet, at man i Aar vilde tage Hensyn dertil. Nu havde Staten overtaget Prisreguleringen, men det syntes, som om man fra socialdemokratisk Side mente, at det alligevel var nødvendigt at udskrive det samme Beløb som tidligere til Trods for Statens Foranstaltninger. Det vilde sikkert have meget uheldige Virkninger at gaa dertil, og det burde man betænke sig paa. Der havde jo fundet en betydelig Lønstigning Sted, og selv om de fleste Mennesker jo følte Dyrtidens Tryk, fik man dog ikke Indtryk af nogen egentlig Nødstilstand. En saadan kunde selvfølgelig komme, og hvis det skulde ske, maatte man muligvis til at anvende § 4; men

endnu syntes der i hvert Fald ikke at være en saadan Nød, at det var nødvendigt at lade en eventuel Vedtagelse have tilbagevirkende Kraft til 1. September; det burde i hvert Fald saa være fra 1. November. I Fjor havde Taleren gennem Købmænd o. l. hørt flere Eksempler paa, at Folk var misfornøjede over, at de kun kunde købe Mælk og Brød og ikke f. Eks. Chokolade og Wienerbrød for Mærkerne; det tydede ikke paa, at disse Dyrtidsmærker altid var saa paakrævede. Hvis man tog Hensyn til dette at lade en eventuel Vedtagelse gælde fra 1. November, kunde der maaske skabes en Overenskomst mellem de to Forslag. En anden Ting vilde Taleren paatale. Det syntes, efterhaanden som Understøttelserne steg, at Arbejdsvilligheden blev mindre; man fik det Indtryk, at det var vanskeligt at fremskaffe Arbejdskraft til Trods for Arbejdsløsheden, selv hvor Situationen var truende, f. Eks. ved Boligbyggeriet, hvor man nedlagde Arbejdet, mens Forhandlingerne stod paa. Det var at vægre sig ved at støtte Samfundet i den nuværende Krise, og det saa ikke godt ud.

Møller syntes, at Marthin Pedersen var kommet for let fra sin Bevisførelse. Han hævdede, at der i Fjor var udbetalt mere i Dyrtidshjælp end i Aar, men Taleren kunde oplyse, at der i Fjor var udbetalt ialt 3100000 Kr., medens der i Aar var budgetteret 3400000 Kr., uanset § 4. Hvad Lønstigningen angik, mente, Marthin Pedersen, at 25 %, som Statens Folk havde faaet, var Maximum. Men dertil kom Dyrtidstillæg, hvorved Stigningen blev ca. 50 %. Og hvad Kommunen angik, saa havde f. Eks. dens Arbejdere faaet deres oprindelige Timeløn paa 60 Øre forhøjet med 32 Øre, altsaa over 50 %. Hvad angik, at det var

nødvendigt at give Mærker til Børn indtil 18 Aar, da kendte Taleren ikke saa nøje Lærlingenes Forhold; men han selv havde ikke faaet nogen Hjælp hjemmefra siden sit 14 Aar og havde dog klaret sig nogenlunde, og man maatte vænne sig til at leve noget mere økonomisk, end det ofte var Tilfældet. Naar det var sagt, at Stat og Kommune havde givet Dyrtidstillæg lige op til 6000 Kr., var dette just ikke, fordi der kunde siges at være Nød til Stede. Men en Mand med f. Eks. 5000 Kr. i Indtægt var jo indrettet paa at leve for dem, og naar Pengenes Værdi dalede stærkt, maatte han nødes til at forandre sin Livsførelse, og det var ikke let. Til Brammers Udtalelser vilde Taleren sige, at der var en Difference mellem de to Forslag paa 635000 Kr., og selv om Forslaget ikke fik tilbagevirkende Kraft, vilde der alligevel blive en Forskel paa ca. 300000 Kr. Talerens Forslag var saa vidtgaaende, som man under de givne Forhold kunde stille det, og Taleren vilde derfor anmode Byraadet om at stemme imod Marthin Pedersens og Søren Petersens Forslag, da det sikkert vilde skade mere, end det vilde gavne.

Christensen antog, at hvis man kun skulde tage Hensyn til Kommunens finansielle Stilling, vilde der næppe være Tale om at stille noget Forslag. Men man maatte jo tage Forholdene, som de var, Aarhus var hverken København eller en lille Provinsby, og det maatte man tage Bestik efter. Noget maatte der sikkert gøres, enten det blev i den Udstrækning her var Tale om, eller noget andet. Men Taleren vilde finde det formaalstjenligt, om man indenfor Udvalget tog en Forhandling endnu en Gang for om muligt at komme til Enighed. Hidtil havde der i Reglen været Enighed om disse Spørgsmål, og det var

rant, om det ogsaa kunde ske denne Gang, som forhaabentlig var den sidste. Naar man i Øjeblikket skulde tage dette Spørgsmaal op, var det Statens Skyld. Staten havde gjort Forsøg paa at prisregulere, men var standset paa Halvvejen. Socialdemokraterne havde ønsket almindelig Prisnedsættelse paa alle nødvendige Varer, saa Kommunerne kunde slippe for disse Dyrtidsforanstaltninger, men Venstre vilde ikke være med dertil. Landboerne stilledø Gang paa Gang i Rigsdagen Krav om højere Priser paa deres Varer og større Tilskud fra Staten, og det var Venstre altid villigt til at støtte, saa burde de ogsaa have gaaet med til at regulere i noget større Udstrækning, end det var sket. Statens Regulering udgjorde kun 2,50 Kr. maanedlig; det betød noget for Brød, Smør og noget Mælk, men Flæsk saa man ikke noget til, fordi det bedre kunde betale sig for Landboerne at producere Kreaturer. Klæder og Fodtøj var langt dyrere end i Fjor, saa det var i det hele taget blevet dyrere at leve. Møller havde kritiseret, at en Familie med 7 Børn kunde faa 36 Kr. maanedlig. Men en Familie paa 9 Personer kunde ikke leve under 50 Kr. ugentlig, hvordan skulde de saa kunne faa Klæder, Fodtøj o. s. v. for Resten. Møller og Laursen havde sammenlignet Aarhus med København, hvis Budget var paa 31 Mill. Kr. Men der var ingen Garanti for, at København ikke blev nødt til at gaa højere inden 31. Marts 1919. Hidtil havde København ifølge Statistiken betalt mere end noget andet Sted, og hvad andre Byer angik, kunde de maaske senere blive nødsaget til at anvende § 4. Laursen ønskede gerne at se, hvor mange Personer i Byen der betalte mere i Skat end de modtog i Ydelse. Man kunde ogsaa sige det saa-

ledes, hvor mange, der fandtes, der tjente saa lidt, at de ikke kunde klare sig under de nuværende unormale Forhold. Den Beregning kunde Laursen selv foretage, men Taleren kunde oplyse, at der til Gengæld fandtes 900 Personer med en Indtægt af 19 Mill. Kr. — Aarhus var en By i Fremskridt, og der skulde nok komme Fabriker o. l.; men der var ingen Grund til stadig at sætte sin egen By i Miskredit. — Hvad Forslaget angik, var der ikke noget ondt i, at det var kommet frem i Fællesorganisationen, hvor Marthin Pedersen var Formand, og som saadan maatte overbringe det til Byraadet. Men som Byraadsmedlem kunde han blive nødt til at se lidt anderledes paa Forslaget end som Formand for Fællesorganisationen. Taleren vilde altsaa anbefale, at man betragtede dette som 1. Behandling, og Sagen saa gik tilbage til Udvalget til nærmere Overvejelse for muligvis at naa til Enighed.

Marthin Petersen vilde hertil sige, at han ikke havde Indtryk af, at man ved at faa Sagen tilbage vilde opnaa Enighed, saa af den Grund kunde man lige saa godt tage en Afstemning straks. Det var rigtigt nok, at man i disse Spørgsmaal i Reglen havde arbejdet sig hen til Enighed, dog ikke altid, f. Eks. ikke, da Byraadet vedtog at anvende den tidligere § 2. Møllers Udtalelser havde ikke overbevist Taleren om, at man med Hensyn til Dyrtidsloven var bedre stillet i Aar end i Fjor. Man maatte ogsaa regne med, at i Fjor var Understøttelsen først 2 Kr., og man kom først op paa 4 Kr. ved Nytaarstid; det gjorde en Forskel. Til det omtalte Beløb paa 3 Mill. var ogsaa regnet 670000 Kr. efter § 2, men det gjaldt for samtlige Beboere, ikke for de vanskeligst stillede alene, saa det burde egent-

lig ikke medregnes her. Det var rigtigt, at naar Folk med 6000 Kr. havde faaet Dyrtidstillæg, var det just ikke paa Grund af Trang, men det skyldtes Pengenes synkende Værdi. Men denne Grund gjaldt jo dog ogsaa for Folk med mindre Indtægter. Taleren havde ikke talt om Lønstigning i Almindelighed, men Stigningen siden i Fjor, og den var ikke særlig stor. Til Brammer vilde Taleren sige, at Aarhus Kommune vist ikke havde nogen Skyld i den ny Dyrtidslov; det tilkom vist snarere Landborepræsentanterne, og hvad Udtalelsen om den mindre Arbejdsvilje angik, saa fandtes der ganske vist saadanne Tilfælde; men ikke en eneste af Arbejdernes Institutioner undlod at paatale sligt og gav aldrig deres Tilslutning hertil. Daarlige Eksempler havde man ogsaa fra anden Side. Til Laursen vilde Taleren sige, at Arbejdernes Fællesorganisation var en Institution, der ligesom andre Foreninger maatte have Lov til at sende Andragender til Byraadet, og det var jo muligt, at man ikke ventede, at Andragendet i sin fulde Udstrækning skulde blive honoreret. Forskellen mellem de to Forslag var ikke særlig stor, og det ny Forslag var udelukkende fremkommet som et Forsøg paa at opnaa Enighed i Udvalget. Laursen var interesseret i at faa at vide, hvor mange der egentlig betalte Skat, udover hvad de hentede hos Kommunen. Det var vist ikke saa forfærdelig mange; men selv om det var de fleste, var det underligt, at Pastor Laursen, der var iklædt Kaaben som barmhjertig Samaritan, vilde ironisere over det Forhold; for Sagen var jo simpelthen den, at det var Smaakaarsfolk, der i den Stilling de indtog i Samfundet, var forhindret i at kunne tjene saa meget, at de kunde betale nogen større Skat, og Aarsagen dertil var den kapi-

talistiske Samfundsorden, vi levede under, og som netop Pastor Laursen tilligemed saa mange andre havde høstet Fordel af. Dette Samfund oprettholdtes netop ved Ydelser fra Arbejderklassen, og derfor skulde Pastor Laursen være den sidste til at ironisere over dette Forhold.

F o r m a n d e n henstillede at forkorte Diskussionen.

M ø l l e r vilde gerne rette lidt ved Sammenligningen mellem København og Aarhus. København havde budgetteret 31 Mill. Kr., medens der for Aarhus var foreslaaet 4639000 Kr., hvilket vilde svare til 46 Mill. Kr. i København eller ca. 1½ Gang saa meget. Til Christensen vilde Taleren sige, at Statistikken ikke oplyste noget om, at København stod højere end alle andre Byer. Det var en Sammenligning mellem København og andre Byer tilsammen, og det var noget helt andet. Naar Marthin Petersen stadig vilde hævde, at der brugtes mindre i Aar end i Fjor, vilde Taleren gøre opmærksom paa, at i Fjor blev der udbetalt til alle i Henhold til § 2; tog man dette i Betragtning, vilde det give et helt andet Billede af Forholdet; saa blev det i Aar meget mere til til de vanskeligst stillede.

N. J o h. L a u r s e n vilde give Marthin Petersen Ret i, at Fællesrepræsentationen naturligvis havde Lov til at sende Andragende til Byraadet; men det naturlige vilde have været, om man havde sendt Andragende om Hjælp i al Almindelighed og saa havde overladt til sine Tillidsmænd i Byraadet at fremkomme med Forslag under Hensyn til Kommunens finansielle Stilling. Ved den anden Fremgangsmaade kunde der let sættes Kræfter i Bevægelse, som man ikke selv var Herre over. Christensen fremstillede Sagen saaledes, som

al Prisregulering i Virkeligheden var et Slags Tilskud til Landboerne. Men det var en Misforstaaelse, for hvis Staten ikke gav dette, vilde Folk i Byerne være meget ilde stillet; det var en Hjælp til det hele Folk, ikke mindst til Bybeboerne. De store Priser paa Klæder og Fodtøj var dog ikke Landboernes Skyld. Københavns Kommune havde ydet en meget stor Understøttelse, men den var ydet paa bredt Grundlag, og man var ikke naaet til Bunds, ned til de virkelig vanskeligst stillede; dem maatte de kirkelige Organisationer tage sig af gennem uhyre store Indsamlinger, til Dels med Støtte fra Landboerne. Hvad »Samaritanen« angik, skulde Taleren blot bemærke, at han nok kunde staa ved Siden af de andre Medlemmer, naar der var Tale om at yde efter Formue til dem, der trængte.

J a k o b J e n s e n mindede om det gamle Ord: Naar Krybben er ved at blive tom, bides de, der skal have Føden deraf! og naar der var blevet Lavvande i Hnsholdningspengene, skændtes Manden og Konen om, hvem der havde sat mest til! Taleren havde haabet i Fjor, da man vedtog at bruge § 2, at de mere velstillede vilde have undladt at tage imod denne Hjælp, saaledes at det var blevet en Merhjælp til de vanskeligst stillede; men der blev ligefrem en Agitation for, at alle skulde tage, hvad de kunde faa. Taleren selv havde intet modtaget, og adskillige andre heller ikke, men hvis alle, der kunde klare sig igennem, havde undladt at modtage Hjælp, havde man haft mere at dele ud nu. Hvis det derfor dengang var et Fejlgreb fra Socialdemokraternes Side at bringe § 2 i Anvendelse, var det et lige saa stort Fejlgreb fra Højres Side, naar de holdt paa at alle skulde modtage Hjælp. Det var rart, hvis

man i Stedet for disse Understøttelser kunde skaffe Arbejde; men det var umnligt, da man næppe kunde skaffe Materialier til Veje, derfor var Understøttelser nødvendige. Man kunde strides om Formen herfor, og Taleren havde den Opfattelse, at man fremfor alt skulde se at komme til Bunds og ikke gaa for højt op med Understøttelsen. Det vilde blive nødvendigt for Byen at optage Laan, og det var da bedst, hvis man kunde komme enige til Laanemarkedet. Det gjaldt altsaa om at hjælpe de allerfattigste, og hvis man ikke havde Raad til at hjælpe dem paa 2700 Kr. og lignende, maatte man lade være. Taleren vilde henstille til Udvalgets Medlemmer, naar de fik Sagen tilbage, at tage disse Ting i Betragtning. Det vilde blive nødvendigt at optage Laan for at fortsætte med Kommunens Arbejder, og gik disse i Staa, vilde Stillingen blive langt værre.

M a r t h i n P e d e r s e n havde intet imod, at Sagen gik tilbage til Udvalget, men det var tvivlsomt, der kom noget ud deraf. Naar Laursen havde oplyst, at til Trods for den store Understøttelse i København, havde man der ikke naaet at hjælpe de allerfattigste tilstrækkeligt, saa maatte det dog være en Grund til netop at se at hjælpe saadanne i Aarhus. Taleren havde ikke med sine Bemærkninger tænkt paa Laursens private Godgørenhed.

C h r i s t e n s e n vilde overfor Laursen indrømme, at Statens Tilskud i nogen Grad kom alle til gode. Men Forholdet var faktisk saaledes, at naar man undtog de smaa Landbrugere, var Landboerne blevet velsituerede under Krigen, medens Arbejderklassen og flere var trykket langt ned i Forhold til tidligere. Den store Industri var ikke bedre end Landbruget; den havde ogsaa været

med til at plyndre Landets Befolkning i uhyggelig Grad; men den var dog mere afhængig af Udlandet end Landbruget.

Brøndum haabede, at Borgergruppen ved fornyet Behandling af Sagen vilde strække sig noget videre, da Prisstigningen var stor siden i Fjor, og Trangen som Følge deraf ogsaa større. Taleren vilde ogsaa hellere være med til at skaffe Arbejde end give Understøttelse, og for nylig var der fra Indenrigsministeriet kommen Opfordring til at sætte ny Arbejder i Gang; men det var uforsvarligt, at Kommunerne alene skulde betale disse. Forhaabentlig vilde Udvalget naa til Enighed om et Forslag.

N. J o h. L a u r s e n udtalte sin Tilslutning til Jakob Jensens Ord om at hjælpe ved den nederste Ende; derfor var det rimeligt i noget større Udstrækning at bruge Hjælpekassen, fordi den kunde undersøge Forholdene til Bunds. Det var klogere end at bruge § 4.

Møller havde intet imod, at Sagen gik til 2. Behandling for muligvis at opnaa Enighed; men hvis en saadan skulde tilvejebringes ved, at Talerens Forslag blev bragt op i Linie med d'Hrr. Petersens Forslag, saa maatte man hellere lade være; for det skete aldrig.

Overgik til 2. Behandling.

7. (J. Nr. 416—1918). Skrivelse fra Aarhus Amtsraad angaaende **Fordelingen af Udgifterne til den direkte Statsbane Aarhus-Randers og Forarbejderne til den projekterede elektriske Bane til Randers.**

Formanden oplyste, at Udgiften til den ny Statsbane var anslaaet til 7000 Kr. pr. km eller 315000 Kr., og Forarbejderne til den elektriske Bane havde kostet ca. 105000 Kr., ialt 420000 Kr.

Heraf skulde Randers Kommune, Randers Amts Sognekommuner og Randers Købstadkommune udrede 320000 Kr. og Aarhus Amt 100000 Kr., hvoraf Aarhus Købstad 50000 Kr. Udvalgets Flertal indstillede, at Byraadet tiltraadte denne Fordeling, og at Udgiften afholdtes af Laanet af 1909. Mikael Johansen forbeholdt sig sin Stilling.

M i k a e l J o h a n s e n bemærkede, at naar han ikke havde tiltraadt Forslaget, var det, fordi han fandt, at Staten burde overtage Udgifterne, som den elektriske Bane havde kostet. Kommunerne burde ikke have den Slags Udgifter.

J a k o b J e n s e n ønskede Sagen udsat til Behandling for lukkede Døre.

Sagen udsattes.

8. (J. Nr. 469—1918). Skrivelse fra Sygehusudvalget angaaende **Regnskabet for Radiumstationen** ved Aarhus Kommunehospital.

Toges til Efterretning.

9. (J. Nr. 457—1918). Nedsættelse af Udvalg angaaende Forslag om **Tilvejebringelse af Lokaler for Politimesteren** efter Retsplejelovens Ikrafttræden m. v.

Det vedtoges at nedsætte et Udvalg paa 5 Medlemmer til at undersøge Sagen, specielt med Hensyn til Bygning af en kommunal Administrationsbygning.

Hertil valgtes: Formanden, Bech, Christensen, Jakob Jensen og P. Petersen.

10. (J. Nr. 468—1918). Indstilling fra Ligningskommissionen om Henvendelse til Indenrigsministeren angaaende **Ændringer i Ligningskommissionens Sammensætning**, saalydende:

»Efter at Lov om Ændringer i og Tillæg til de nugældende Regler for den kommunale Beskatning af 15. Maj 1903 var traadt i Kraft,

bestemtes det i H. t. § 9 i nævnte Lov ved en af Indenrigsministeriet stadfæstet Vedtægt, at der for Aarhus Kommune af Byraadet skulde vælges 13 Ligningsmænd til at bistaa Ligningskommissionen med Ligningsarbejdet, der ved Indførelse af Selvangivelsessystemet og ved de nyindførte personlige Statsskatter i H. t. Lov om Indkomst- og Formueskat til Staten af 15. Maj 1903 forudsattes at ville kræve et betydeligt forøget Arbejde af Ligningskommissionen. Kommissionen kom da til at bestaa af 15 Ligningskommissærer, nemlig det højeste Antal, som Købstadkommunalloven hjemler, og 13 Ligningsmænd.

I den foran omhandlede Vedtægt, der er stadfæstet af Indenrigsministeriet den 15. Januar 1904 bestemtes det bl. a. at Ligningsmændene skulde deltage i Arbejdet under Ligningen paa samme Maade som Ligningskommissærerne, og og at de ved Klagebehandlingen kunde tilkaldes til Kommissionens Møder, men at de ved Afgørelsen af Klagerne ingen Stemmeret havde (Vedtægtens § 5). Med Hensyn til Kommissionens øvrige indre Anliggender, saasom Formandsvalg m. v., havde de naturligvis heller ingen Stemmeret, og deres Virksomhed indskrænkede sig væsentlig til Pligten til at medvirke ved Ligningsarbejdet, medens der ikke med Stillingen som Ligningsmand var forbundet tilsvarende Rettigheder.

Denne ulige Stilling mellem Ligningskommissærer og Ligningsmænd affødte i de første Aar efter 1904 adskillig Guidningsmodstand indenfor Kommissionen, men dette Forhold er dog nu hævet, idet man i de senere Aar har været enige om, at Formaalet tjentes bedst ved

i videst muligt Omfang at tage Ligningsmændene med paa Raad, og med Hensyn til Stemmeret har der faktisk kun været Formandsvalgene, der har været unddragne Ligningsmændenes Indflydelse.

Nu er der imidlertid indenfor Kommissionen opstaaet Ønske om at faa denne sidste Rest af Forskellighed fjernet, og da man har hørt et Forlydende om, at der forestaar en Ændring i Købstadkommunalloven med Hensyn til de folkevalgte Borgmestre, tillader man sig at anmode det ærede Byraad om at rette Henvendelse til Indenrigsministeriet om, at Bestemmelserne i nævnte Lov med Hensyn til Antallet af Ligningskommissærer maa blive ændret saaledes, at der i større Købstæder kan vælges et større Antal end det i Kommunalloven fastsatte Maksimum af 15, og Kommissionen kunde for sit Vedkommende tænke sig at foreslaa, at Antallet rettede sig efter Indbyggerantallet, f. Eks. 5 Ligningskommissærer for hver 10000 Indbyggere.

Samtidig skal man anmode Byraadet om at henlede Indenrigsministeriets Opmærksomhed paa den forældede Form, der er gældende med H. t. Sammensætningen af Købstædernes Overligningskommissioner. Disse bestaar jo endnu af den stedlige Overligningskommissær som Formand i Forbindelse med de to nærmeste Købstæders Ovrreligningskommissærer.

Da Overligningskommissionernes Arbejde, siden Loven om Indkomst- og Formueskat til Staten traadte i Kraft, væsentlig har bestaaet i at skønne over Skatteevnen ved Ansættelse af Formue- og Lejlighedsskatten til Kommunen, vilde det formentlig være mere formaalstjenligt

og rimeligt, om Kommissionen kom til at bestaa af tre lokalkendte Mænd.

Indenrigsministeriet kunde jo f. Eks. som hidtil vælge Formanden, og Byraadet de to Medlemmer.

Bestemmelserne om Overligningskommissionernes Sæmmensætning indeholdes jo i Købstadkommunalloven, og der er formentlig Mulighed for, at Ministeriet vil foretage en Ændring ogsaa paa dette Omraade.*

F o r m a n d e n antog, at Byraadet kunde slutte sig til denne Indstilling, der saa kunde fremsendes til Ministeriet.

M i k a e l J o h a n s e n kunde slutte sig dertil; men hvis Sagen skulde kædes sammen med Borgmesterloven, blev det muligvis en trang Vej at gaa. Det vilde sikkert fremme Sagen at gaa til Købstadforeningens Bestyrelse; den kunde tale paa samtlige Købstæders Vegne, det kunde det enkelte Byraad ikke.

Det vedtoges at indsende Ligningskommissionens Indstilling til Ministeriet og samtidig anmode Købstadforeningens Bestyrelse om at søge Sagen fremmet.

11. (J. Nr. 8⁵³ og 8⁵²—1918). Erklæring fra Ligningskommissionen angaaende 2 foreliggende Sager om **Ansættelse af Erhvervsskat.**

Ligningskommissionens Erklæring tiltraadtes.

12. (J. Nr. 466—1918). Indstilling fra Byggeudvalget om **Bebyggelse af Grundene ved Hjørnet af Læssøesgade og Steinmannsgade.**

J a k o b J e n s e n oplyste, at Udvalget havde fremsat Forslaget for at fremme Byggeriet saa meget som muligt. I de andre Karreer kunde man ikke foreløbig opføre flere Bygninger; derfor havde man ønsket at faa Lov til at begynde paa dette Sted.

Der kunde blive Plads til 3—4 Ejendomme med 30—40 Lejligheder.

Indstillingen vedtoges.

13. (J. Nr. 445—1918). Fornyet Indstilling fra Forretningslokalenævnet om **Beslutning i Henhold til Huslejelovens § 17.**

Formanden erindrede om, at der havde været nogen praktisk Vanskelighed med Hensyn til Kompetencen mellem Huslejenævnene og Forretningslokalenævnet vedrørende Forretningslokaler med tilhørende Beboelse. Man havde tidligere ikke ment, at det var nødvendigt at tage nogen Beslutning i saa Henseende; men der krævedes vist alligevel nogle Bestemmelser desangaaende.

Mikael Johansen fandt det naturligt, hvor der var Tale om Butikslokaler med tilhørende Bolig, at det kom til at høre under Forretningslokalenævnet, og Taleren vilde anbefale Byraadet at vedtage dette.

Christensen sluttede sig hertil.

Det vedtoges at imødekomme Forretningslokalenævnets Ønske.

14. (J. Nr. 454—1918). Henstilling fra Sundhedskommissionen om, at der gives den Lejlighed til at udtale sig over fremkommende Forslag til ny Gadeanlæg.

Udvalget indstillede at imødekomme Sundhedskommissionens Ønske.

Indstillingen vedtoges.

15. (J. Nr. 462—1918). Indstilling fra Brolægningsudvalget om **Anlæggelse af Rampen fra Strandvejen til Sydhavnen.**

Indstillingen vedtoges.

16. (J. Nr. 388—1918). Indstilling fra Belysningsudvalget angaaende **Sporvejenes Betaling for Strømforbrug.**

Christensen meddelte, at der var ført adskillige Forhandlinger med Sporvejselskabets Bestyrelse, men det havde ikke været muligt at komme højere end til 18 Øre, som Selskabet havde tilbudt fra 1. Juli til Udgangen af Aaret. Der var dog opnaaet det, at Selskabet var gaaet ind paa at betale denne Pris fra 1. April, og det betød en Merudgift for dem paa 19000 Kr. Det var næppe muligt at komme længere, hvis man ikke skulde skride til en Takstforhøjelse, og det ønskede man ikke fra nogen Side. Samtidig var Selskabet gaaet ind paa at udvide Kørselen, saaledes at første Vogn gik fra Marselisborg Kl. 7 Morgen og derefter hvert 5te Minut til Kl. 11 Aften, hvorefter Vognene gik hvert 10de Minut. Den sidste Vogn vilde fremtidig gaa fra Marselisborg Kl. 11³⁰ og fra Trøjborg Kl. 11⁵⁴. Der var ogsaa anket over, at de Vogne, som havde Forbindelse med Østbanetogene, var overfyldte, og Selskabet var nu gaaet ind paa forsøgsvis at sætte Bivogne ind ved disse Tider. Udvalget var altsaa gaaet med til det udvidede Strømforbrug; det betød ganske vist et Underskud for Byen paa ca. 30000 Kr., men Sporvejskørselen var jo ogsaa til stor Nytte for Byens Folk, saa man vilde i hvert Fald for indeværende Aar anbefale at blive staaende derved. Hvis Forholdene ikke bedredes, maatte man muligvis næste Aar gaa til en Taksforhøjelse.

Brammer kunde godt gaa med til at stemme for denne Overenskomst for indeværende Aar, men vilde forespørge, om Udvalget samtidig havde forpligtet sig til, at Prisen fra 1. Januar 1919 skulde nedsættes til det gamle, det kunde næppe lade sig gøre uden et meget stort Tab for Byen, og det kunde Taleren ikke gaa med til.

Christensen svarede hertil, at der ikke var taget nogen Bestemmelse i saa Henseende. Selskabet havde blot taget Forbehold, men der var ikke bestemt noget desangaaende.

Indstillingen vedtoges.

17. (J. Nr. 472—1918). Indstilling fra Udvalget for Fattigvæsenet om **Bevilling af 24000 Kr. til Indretning af Optagelseshjemmet**, Christiansgade 18.

Kjeld Sørensen oplyste, at det nu var 3. Gang i hans Tid, man maatte gaa til at flytte Optagelseshjemmet, og ved en saadan Flytning var der altid en Del, der skulde forandres. Der skulde indrettes Badeværelser, Vaskerum, elektrisk Lys paa Loftet, forskellige Skillerum skulde nedrives og der maatte anskaffes en Del Inventar. Udgiften var beregnet saaledes:

Tekniske Installationer	6200,00	Kr.
Indvendige Bygningsarbejder	6800,00	»
Anskaffelse af nyt Inventarium....	6506,85	»
Tidligere Anskaffelse af do.	4493,15	»
	24000,00	Kr.

De 4493,15 var brugt til Indkøb af nyt Inventar, da man flyttede en Del af Hjemmet fra Vesterport til Christiansgade 18. Beløbet var afholdt af Optagelseshjemmets Driftskonto, men hørte naturlig sammen med de øvrige Etableringsomkostninger, og Udvalget ønskede det derfor overført til Etableringskontoen.

Overgik til 2. Behandling og henvistes til Budgetudvalget.

18. (J. Nr. 467—1918). Andragende fra Boligforeningen »Ideal« om **Nedsættelse af Priserne for Villa-grunde Nord for »Friheden«**.

Møller erindrede om, Prisen for disse Villa-grunde tidligere var fastsat til 9 Kr. pr. m. Saa havde den nævnte Boligforening henvendt sig il

Udvalget for at opnaa en billigere Pris, og til Gengæld skulde den saa opføre 30—40 Villaer færdige til Indflytning i Løbet af 1½ Aar. Udvalget var da gaaet ind paa, med Forbehold af Byraadets Sanktion, at sælge Grundene for 7,60 Kr. pr. m eller 3 Kr. pr. Alen. Efter Stadsingeniørens Beregning vilde det for Jordstykket mellem Stadionvejen, Skoven og Marselisborg Skole give et Tab for Kommunen paa 50000 Kr., men man havde ment at burde give dette Tilskud i Lighed med, hvad der var givet til andet privat Byggeri, og hvad Kommunen selv gav ved den billige Udlejning af sine Ejendomme. Hvis man regnede med, at der blev bygget 40 Villaer, vilde det blive et Tilskud paa 1250 Kr. pr. Lejlighed, og det maatte anses for tilstrækkeligt, hvorfor Udvalget vilde fraraade at gaa videre. Man havde endogsaa været betænkelig ved at gaa saa langt ned, og kun ved ogsaa at tage Bolignød og Arbejdsløshed i Betragtning kunde det kaldes forsvarligt. Taleren vilde saa paa Udvalgets Vegne anbefale Byraadet at godkende den fastsatte Pris af 7,60 Kr. pr. m.

Jakob Jensen bemærkede, at foruden de 50000 Kr. maatte man ogsaa regne med ca. 10000 Kr. i Erstatning til Havelejerne, som blev opsagt. Det vilde altsaa blive 60000 Kr., som Kommunens Kasse kom til at sætte til paa disse 30—40 Villaer.

Christensen skulde ikke forlange nogen yderligere Nedsættelse. Det var ikke noget egentlig Arbejderkvarter, der blev Tale om, og det var meget dyrt at anlægge Veje og Kloakker. Men i Foreningens Skrivelse var der ogsaa Forespørgsel om Jord Syd for »Friheden«, hvor man tidligere havde tilbudt Grunde, og Taleren vilde derfor

forespørge Udvalget, om der var Grunde at faa andre Steder Syd for Byen.

Brøndum mente ikke, at den foreslaaede Pris paa Grundene kunde kaldes dyr, naar man tog i Betragtning, hvormeget det kostede at anlægge Gader. Men med de nuværende Priser paa Materialier vilde det blive meget dyrt at bygge for private. Kommunen kunde næppe strække sig videre en til et Tilskud paa ca. 1200 Kr. pr. Ejendom, med mindre der skulde gøres noget ekstraordinært for at faa bygget. Men det vilde vist blive vanskeligt for dem, der byggede nu, at klare sig, naar der kom normale Tider. Maaske kunde man bedre imødekomme det private Byggeri, hvis man kom ind paa en Slags Forpagtning af Jorden, saa havde Byen stadig Haand i Hanke med Grundene.

Møller troede ikke, at Boligforeningen vilde købe mere Jord end de tre Karreer Nord for »Frieden«. Ellers vilde der snart kunne anvises Grunde ved Frederikshøj.

Indstillingen vedtoges.

19. (J. Nr. 460—1918). Andragende fra **Polikliniken om Tilskud til Brændsel.**

Udvalget indstillede at bevilge 75 Kr. som Forhøjelse af det Polikliniken tilstaaede Tilskud paa 300 Kr.

Indstillingen vedtoges.

20. (J. Nr. 442—1918). Andragende fra **Opsynet ved Baadhuset om Bevilling af 25 Kr. pr. Maaned til Hjælp til Bengøring.**

Udvalget anbefalede, at Bevillingen fremdeles gives for 1 Aar.

Indstillingen vedtoges.

21. (J. Nr. 22¹⁸—1918). **Købekontrakter med Villa-**

ejerne ved Strandvejen angaaende **Køb af Skovparceller.**

Møller bemærkede, at under almindelige Forhold, hvor Prisen var fastsat i Forvejen, havde Udvalget kun at gennemgaa Kontrakterne; men her var det blevet overdraget Udvalget for Byens Udvidelse og Bebyggelse at bestemme Prisen, og i Henhold til de i Byraadet faldne Udtalelser var denne sat til 3 Kr. Hvis Byraadet accepterede denne Pris, var Kontrakterne i Orden.

Godkendtes.

22. (J. Nr. 3¹¹—1918). Efterbevilling af **Overskrivelser i Begravelsesvæsenets Regnskab.** 1. Behandling.

Overgik til 2. Behandling.

23. (J. Nr. 2¹²¹—1918). Andragende om **Dispensation fra Bygningslovens § 21** for Badevej Nr. 4.

Anbefaledes.

Udenfor Dagsordenen gjorde

24. Mikael Johansen opmærksom paa, at Det forenede Dampskibsselskab havde indskrænket Farten mellem Aarhus og København til 3 Gange ugentlig. Da dette medførte store Ulemper baade for Aarhus By og hele Jylland, vilde Taleren anbefale Byraadet en Henvendelse til Selskabet, eventuelt ved en Deputation, for atter at faa en daglig Forbindelse i Gang.

Formanden sluttede sig hertil, men mente dog, at det foreløbig burde ske skriftligt.

Det vedtoges at rette en Henvendelse til Det forenede Dampskibsselskab om at fortsætte med den daglige Fart hele Aaret rundt.